

29. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015, № 389-VIII.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
30. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13.07.2000, № 1908-III.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>.
31. Клименко Н.Г. Особливості державного регулювання діяльності недержавних інституцій в умовах особливих правових режимів. *Інвестиції: практика та досвід*. № 6. 2017. С. 82–87.
32. Серета В.В. Надзвичайні правові режими у сфері публічного права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 3. 2017. С. 101–112.
33. Рабінович П.М. Приватне й публічне у природному праві та українському законодавстві. *Юридична Україна*. 2004. № 6. С. 27–34.

УДК 342.951: 346.21/346.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.9>

ЗАМРИГА А.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО(ПУБЛІЧНО)-ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

У статті доведено факт існування адміністративно-господарських правовідносин, які в загальному поєднують специфічні ознаки однойменних галузей. Фактично це бінарні правові зв'язки, які специфічно врегульовуються публічною адміністрацією. Відповідно, виникає низка логічних запитань: яким чином відбувається регламентація та регулювання таких правовідносин, якою публічною адміністрацією та які галузеві норми є домінуючими. Наголошено, що підґрунтям дослідження будь-яких адміністративно-правових відносин є об'єктивна характеристика галузі (сфери, сектору суспільного життя) через визначення об'єктивних підстав врегулювання їх нормами адміністративного права, побудови концепції, формування принципів діяльності публічної адміністрації. З'ясовано, що необхідність виникнення та розвитку адміністративно-господарського права пояснюється потребою упорядкування суспільних відносин, які виникають між суб'єктами економічної діяльності. У регулюванні таких відносин, безумовно, зацікавлені як названі суб'єкти, так і держава, оскільки нині економіка має фундаментальне значення для забезпечення існування населення країни та постійного підвищення рівня його життя. Доведено, що адміністративно-господарські відносини посідають специфічне місце у предметі адміністративно-правового регулювання, оскільки: а) у них бере участь специфічний суб'єктний склад; б) вони мають спеціальний об'єкт; в) такі відносини пов'язані з реалізацією окремої групи суб'єктивних прав та обов'язків; г) вони викликаються до життя спеціальними юридичними фактами; г) через них опосередковується державна економічна політика. Розкрито сутність адміністративно-господарських правовідносин. Під ними розуміється специфічний різновид правових зв'язків, що бінарно поєднує основні концептуально-галузеві ознаки правового регулювання господарювання та публічних аспектів такої діяльності з метою забезпечення розвитку вітчизняної економіки. Визначено, що об'єктом їхнім складником виступають процедурні, контрольно-наглядові та узгоджувальні дії публічної адміністрації щодо суб'єктів господарювання та їхньої безпосередньої діяльності; суб'єктами – господарюючі суб'єкти та публічна адміністрація; зміст становить сукупність їхнього адміністративно-правового статусу у вузькому розумінні трактування цього явища.

Ключові слова: адміністративно(публічно)-господарські правовідносини, господарство, господарська діяльність, господарські правовідносини, публічна адміністрація, публічні правовідносини, сутність.

© ЗАМРИГА А.В. – кандидат економічних наук, докторант (Науково-дослідний інститут публічного права)

The article proves the fact of the existence of administrative and economic relations, which generally combine specific features of the same branches. In fact, these are binary legal relationships that are specifically governed by public administration. Accordingly, a number of logical questions arise: how is the regulation and regulation of such legal relationships, which public administration and which industry rules are dominant. It is emphasized that the basis for the study of any administrative-legal relations is the objective characterization of the industry (sphere, sector of public life), by defining the objective grounds for regulating them by the rules of administrative law, building a concept, forming the principles of activity of public administration. It is found that the need for the emergence and development of administrative and commercial law is explained by the need to streamline the social relations that arise between the subjects of economic activity. Of course, both these entities and the state are interested in regulating such relations, since nowadays the economy is of fundamental importance for ensuring the existence of the population of the country and constant improvement of its standard of living. It is proved that administrative-economic relations occupy a specific place in the subject of administrative and legal regulation, because: a) they involve a specific subjective composition; b) they have a special object; c) such relations are related to the realization of a separate group of subjective rights and obligations; d) they are brought to life by special legal facts; e) they mediate the state economic policy. The essence of administrative and economic relations is revealed. They mean a specific kind of legal connection, which binary combines the main conceptual and sectoral features of legal regulation of the economy and public aspects of such activities in order to ensure the development of the domestic economy. It is determined that the objective component is the procedural, supervisory and coordination actions of the public administration in relation to economic entities and their direct activity; entities – business entities and public administration; content is the totality of their administrative-legal status in the narrow sense of the interpretation of this phenomenon.

Key words: *administrative(public)-economic legal relations, economic activity, economic relations, economy, essence, public administration, public relations.*

Вступ. В умовах сьогодення є дуже багато галузевих різновидів концепту «господарство країни». Зокрема, це газове, лісове, водне, сільськогосподарське, фермерське, особисте селянське, автомобільне, енергетичне, промислове, рибне, дорожнє, житлово-комунальне тощо. Фактично це галузі матеріального та нематеріального виробництва, де основна різниця між ними полягає в кінцевому підсумку виробленої продукції чи наданій послуги. Позаяк право як основний чинник врегулювання технологічних і процедурних аспектів реалізації господарської діяльності є тим всеосяжним комплексом, що слугує базисом для діяльності таких суб'єктів.

Це дослідження спрямоване на спростування або підтвердження гіпотези про те, що врегулювання окремих питань господарської діяльності в Україні здійснюється в межах адміністративно-господарських правовідносин.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності адміністративно(публічно)-господарських правовідносин.

Доктринальну основу дослідження становлять праці багатьох провідних учених. Зокрема, це С. Алексєєв, К. Апанасенко, І. Галіахметова, В. Галуцько, Ю. Гридасов, В. Дабіжук, Л. Заморська, Ю. Козлов, Т. Кравцова, М. Лазаренко, О. Літошенко, Р. Мельник, Є. Мордовець, Т. Мураховська, Ю. Оборотов, В. Олефір, Є. Петров, К. Починок, Л. Тіунова, В. Хряпченко, Е. Шмідт-Ассманн, Р. Яцкін та інші.

Вищенаведені вчені розглядали в межах власних досліджень фундаментальні основи, зокрема, щодо сутності адміністративно-господарських правовідносин. Однак вони зосереджували свої наукові пошуки на інших, дотичних і суміжних аспектах.

Результати дослідження. Українське законодавство та наука розподілять юридичні норми за певними критеріями на певні групи, зокрема і галузі за принципом предметного чи дуалістичного розуміння.

Однак дотепер у вітчизняній юридичній науці відсутня узгоджена концепція щодо критеріїв розподілу системи права на галузі. У свою чергу, це призводить не лише до різного розуміння сутності комплексної галузі права як різновиду галузі права, але й продовжує наукову дискусію щодо самої теоретичної можливості існування комплексних галузей у системі права. Наприклад,

Т. Мураховська у своїй дисертації робить спробу довести, що комплексних галузей у системі права бути не може, а ті галузі, які сьогодні часто називають комплексними, нічим принципово не відрізняються від основних [1, с. 12]. Саме тому в наукових колах продовжує тривати пошук об'єктивних критеріїв розмежування системи сучасного права на окремі галузі, зокрема й на комплексні [2, с. 307].

Як визначає Л. Тиунова, є три групи факторів, що, на її думку, мають враховуватися під час галузевої характеристики права, до яких належать такі: об'єктивна диференціація суспільних відносин; їх державно-правова оцінка; ступінь розвитку відповідних правових норм (їх консолідація) [3, с. 95; 4, с. 10].

Більшість українських учених використовують традиційні критерії галузеутворення – предмет і метод правового регулювання, незважаючи на явну недостатність такого підходу до тих галузей, які мають комплексний характер. Саме тому в останні роки надзвичайно активно висловлюється ідея, що єдність предмета та методу характеризує не всі галузі права, оскільки з'являються нові галузі права, які в ці критерії не вписуються (наприклад, космічне, транспортне, енергетичне, комп'ютерне, медичне право). Розвиваючи думку Ю. Оборотова щодо інфляції права, яка виражається у невідповідності кількості правових нормативів соціальним потребам людини та суспільства, невідповідності положень і нормативів чинного законодавства нормам Конституції України, можна припустити, що подальша диференціація права та утворення «штучних» галузей є ще одним проявом інфляції в правовій сфері [5, с. 95; 2, с. 312].

Додамо, Т. Мураховська зазначає, що в системі права дійсно виникає певна комплексність, яку автор вважає ознакою формування нової галузі в системі права України. Причому така комплексність не може полягати в дублюванні норм іншої галузі, а її наявність є відображенням динамічних процесів у системі права, демонстрацією її генетичних зв'язків. Комплексність нової галузі виражається не в тому, що галузь складається з норм інших галузей, а в тому, що нова галузь успадковує деякі риси та частини наявних галузей. Нова галузь породжується чинною системою права, взаємодією основних її елементів, тобто все виходить із уже наявного, неодмінно успадковуючи його характеристики й навіть окремі частини [1, с. 11; 6, с. 28].

Відповідно, усунути наявні прогалини в розумінні сутності та змісту комплексних галузей українського права допомогло б існування у вітчизняній юридичній науці узгодженого підходу до виокремлення критеріїв утворення нових галузей права. Найбільш близьким до вирішення проблеми є використання плюралістичного підходу в поділі системи права на галузі за допомогою цілого комплексу критеріїв (предмет, метод, правовий режим і т.д.) [2, с. 317].

Представники юридичної науки господарське право як галузь права розглядають як несамостійну, самостійну та комплексну. Найпоширенішою є думка про те, що воно є комплексною галуззю права, в якій зібрані правові норми основних галузей права, приурочені до одного предмета правового регулювання – господарської діяльності. Господарське право, крім запозиченого з інших галузей, має досить об'ємний власний (оригінальний) нормативний матеріал (інститут внутрішньогосподарських, зокрема і корпоративних, відносин, інститут банкрутства, інститут антимонопольного регулювання господарської діяльності, інститут державного замовлення тощо) [7, с. 92–93].

У свою чергу, в 2010 р. Р. Мельник [8] обґрунтовував необхідність вивчення відповідного зарубіжного досвіду та здійснення порівняльно-правових досліджень. За аналогією Німеччини, він пропонує виокремлення адміністративно-господарського права як структурного елемента системи адміністративного права. Необхідність виникнення та розвитку адміністративно-господарського права пояснюється ним потребою упорядкування суспільних відносин, які виникають між суб'єктами економічної діяльності. У регулюванні таких відносин, безумовно, зацікавлені як названі суб'єкти, так і держава, оскільки нині економіка має фундаментальне значення для забезпечення існування населення країни та постійного підвищення рівня його життя. Отже, на державному рівні виробляються та приймаються норми, які мають сприяти розвитку національної економіки. Ці норми, власне, і утворюють адміністративно-господарське право.

Т. Кравцова визнає функціонування в межах адміністративного права «адміністративно-господарського» інституту [9, с. 53]; Є. Петров запропонував виокремити «адміністративно-господарське право» як підгалузь адміністративного права. Це право він розуміє як сукупність правових норм, які регулюють відносини, що складаються між публічною адміністрацією та суб'єктами господарювання щодо виконання публічною адміністрацією покладених на неї законодавством обов'язків (функцій) [10, с. 354]. В. Галунько визначає «адміністративно-господарське право» аналогічно – як систему суспільних відносин, які виникають між публічною

адміністрацією та суб'єктами господарювання з метою забезпечення їхніх публічних прав і законних інтересів, захисту прав споживачів, забезпечення законного інтересу держави і суспільства [11, с. 141]. Він також визнає це право підгалуззю адміністративного права [11, с. 142]. Зауважимо, що в більшості країн, де розвивається теорія адміністративно-господарського права, воно розглядається як підгалузь адміністративного права, складник його особливої частини [12, с. 150; 13, с. 20].

Ми не будемо підтримувати цю наукову полеміку, однак, враховуючи, що адміністративне право трансформується і вже не є суто управлінським, вважаємо, що суміжні правовідносини самостійних галузей права цілком доречно виокремлювати в його структурні елементи.

У зв'язку з цим, на нашу думку, є сенс підтвердити факт існування адміністративно-господарських правовідносин, які в загальному поєднують специфічні ознаки однойменних галузей. Фактично це бінарні правові зв'язки, які специфічно врегульовуються публічною адміністрацією. Відповідно, виникає низка логічних запитань: яким чином відбувається регламентація та регулювання таких правовідносин, якою публічною адміністрацією та які галузеві норми є домінуючими. В межах цього дослідження ми здійснимо спробу з'ясувати ці специфічні особливості.

Розпочнемо із загальних засад і концепцій, оскільки у суспільстві є безліч різних відносин: економічні, політичні, управлінські, культурні, сімейні тощо. Зокрема – відносини між індивідами та їх об'єднаннями [14, с. 79], публічною адміністрацією та її делегованими представниками.

Зокрема, правові відносини, які регулюються адміністративним правом, є у різних сферах державного регулювання. Немає таких секторів громадського життя, які б випадали цілком зі сфери адміністративно-правового контролю, оскільки адміністративне право є правом живим, що глибоко вкоренилося в суспільстві, увійшло в побут і свідомість сучасної людини [15, с. 22]. Отже, однією з провідних галузей правової системи України є саме адміністративне право, у якому відображаються матеріальні, ідеологічні, моральні та інші відносини, що існують у суспільстві [16, с. 119]. Відповідно, сфера господарювання не може бути винятком, оскільки норми адміністративного права через зовнішнє вираження в джерелах адміністративного права забезпечують баланс інтересів прав і свобод громадян і публічного інтересу держави та суспільства. Вони складаються з формалізованих внутрішніх (законів України, підзаконних нормативно-правових актів) та формалізованих міжнародних джерел, деяких судових рішень конституційного, адміністративного судів та Європейського суду з прав людини та неформалізованих джерел (правових доктрин) [17].

У теорії адміністративного права під адміністративно-правовими відносинами у вузькому розумінні вбачаються суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного права, у широкому розумінні – це форма соціальної взаємодії публічної адміністрації та об'єктів публічного управління, що виникає на підставі адміністративно-правих норм із метою забезпечення прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства і держави, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки [18, с. 72–75; 19, с. 146]. Загальним для всіх видів адміністративно-правових відносин є те, що як мінімум однією зі сторін є суб'єкт публічної адміністрації, наділений народом України владною компетенцією [20, с. 28].

Тобто підґрунтям дослідження будь-яких адміністративно-правих відносин є об'єктивна характеристика галузі (сфери, сектору суспільного життя) через визначення об'єктивних підстав врегулювання їх нормами адміністративного права, побудови концепції, формування принципів діяльності публічної адміністрації [17].

У свою чергу, господарські правовідносини виступають одним із різновидів суспільних відносин, що регулюються нормами права, в яких зв'язок між учасниками господарських відносин щодо здійснення господарської діяльності або її організації полягає в їхніх юридичних правах та обов'язках і характеризується особливим суб'єктним складом, поєднанням майнових та організаційних елементів, значним ступенем державного регулювання, а також складністю та довготривалістю [21, с. 97].

Таким, що вимагає нашої уваги, є питання про правовідносини, що не входять до предмета господарсько-правового регулювання. Законодавець розмежовує правовідносини у сфері господарювання з іншими видами правовідносин (цивільними, земельними, гірничими, лісовими, водними, бюджетними, адміністративними та іншими). Наприклад, згідно з ч. 1 ст. 4 ГК України не є предметом регулювання вказаного кодифікованого акта: 1) майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України; 2) земельні (регулюються передусім Земельним кодексом України), гірничі (зазначені відносини врегульовані насамперед Кодексом

України про надра, Гірничим законом України), лісові (становлять предмет регулювання Лісового кодексу України) та водні відносини (є предметом регулювання Водного кодексу України), відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря (відповідна підгрупа відносин регулюється низкою спеціальних законодавчих актів); 3) трудові відносини (основним джерелом їхнього правового регулювання є Кодекс законів про працю України); 4) фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів (вказана група відносин врегульована нормами Бюджетного кодексу України, Законом України про Державний бюджет України, який ухвалюється щорічно Верховною Радою України та іншими нормативно-правовими актами); 5) адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання; 6) відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [22; 23].

Господарський кодекс встановив, що питання управління є полем регулюючого впливу адміністративного права, що і не дивно. Регламентації адміністративно(публічно)-господарських відносин цей нормативний акт не здійснює.

Як приклад, у змісті адміністративно-господарського права німецькі вчені виділяють певні інститути, у межах яких зосереджено правові норми, покликані регулювати численні публічно-господарські відносини. До таких інститутів відносять ті, що регламентують: правове становище та завдання Федерального банку та Європейського центробанку; організацію управління економікою, зокрема систему суб'єктів державного управління економікою, систему суб'єктів самоврядного управління (наприклад, торгові палати); порядок здійснення економічного нагляду; порядок надання субвенцій; порядок здійснення промислів; порядок функціонування підприємств громадського харчування; порядок обороту товарів; порядок захисту навколишнього природного середовища від шкідливого впливу; функціонування енергетичних підприємств; порядок функціонування публічних підприємств, зокрема комунальних підприємств; порядок передавання державних замовлень на виконання приватним структурам тощо [24, с. 159–167; 8, с. 56].

Є. Петров вважає, що відносини суб'єктів господарювання між собою або з публічною адміністрацією, у разі коли остання реалізує свою господарську правоздатність (так звані горизонтальні відносини), мають бути врегульовані за допомогою норм приватно-господарського права, яке може бути визнане підгалуззю цивільного права; адміністративно-господарське право, як зазначено вище, запропоновано ним визнати підгалуззю особливого адміністративного права. Структурно «адміністративно-господарське право» складається з таких правових інститутів: інституту правового статусу суб'єктів адміністративно-господарських відносин; інституту державної реєстрації та зняття з державної реєстрації суб'єктів господарювання; інституту антимонопольного регулювання; інституту державного замовлення; інституту державного завдання; інституту ліцензування; інституту патентування і квотування; інституту сертифікації та стандартизації; інституту застосування нормативів і лімітів; інституту регулювання цін і тарифів; інституту надання інвестиційних, податкових та інших пільг; інституту надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій; інституту державного замовлення; інституту контрольних заходів [10, с. 355]. Як бачимо, в більшості мова йде про засоби державного регулювання господарської діяльності та норми антимонопольно-конкурентного права. При цьому вчений, по суті, передбачає ліквідувати галузь господарського права й господарського законодавства [13, с. 20–21].

Отже, адміністративно-господарські відносини посідають специфічне місце у предметі адміністративно-правового регулювання, оскільки: а) у них бере участь специфічний суб'єктний склад; б) вони мають спеціальний об'єкт; в) такі відносини пов'язані з реалізацією окремої групи суб'єктивних прав та обов'язків; г) вони викликаються до життя спеціальними юридичними фактами; г) через них опосередковується державна економічна політика [25]. Перераховані вище особливості адміністративно-господарських відносин, на думку Р. Мельника, є доказом необхідності виокремлення норм, що регулюють порядок їх виникнення, зміни та припинення, у відносно самостійну підгалуздь адміністративного права – адміністративно-господарське право, яке має посісти відповідне місце в системі його особливої частини. Такий крок, на його глибоке переконання, буде сприяти: по-перше, подальшій адаптації національного законодавства та на-

ціональної правової теорії відповідно до європейського законодавства та європейської правової теорії; по-друге, систематизації, а в майбутньому, імовірно, і кодифікації адміністративно-господарського законодавства; по-третє, спеціалізації правозастосовної діяльності; по-четверте, підвищенню ефективності викладання та вивчення вітчизняного адміністративного права у вищих навчальних закладах завдяки опануванню названої галузі права у межах самостійної навчальної дисципліни; по-п'яте, формуванню нового вектора адміністративно-правової науки, спрямованого на створення цілісної концепції сучасного адміністративно-правового впливу на ринкову економіку [8, с. 59].

Висновки. Підсумовуючи все вищенаведене, адміністративно(публічно)-господарські правовідносини – це специфічний різновид правових зв'язків, що бінарно поєднує основні концептуально-галузеві ознаки правового регулювання господарювання та публічних аспектів такої діяльності з метою забезпечення розвитку вітчизняної економіки. Об'єктом їхнім складником виступають процедурні, контрольні-наглядові та узгоджувальні дії публічної адміністрації щодо суб'єктів господарювання та їхньої безпосередньої діяльності; суб'єктами – господарюючі суб'єкти та публічна адміністрація; зміст становить сукупність їхнього адміністративно-правового статусу у вузькому розумінні трактування цього явища.

Список використаних джерел:

1. Мураховська Т.Є. Формування нових галузей в системі права України : автореф. дис. ... канд. юридичних наук : спец. 12.00.01 – «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень». Харків, 2011. 19 с.
2. Хряпченко В.П. Від критеріїв поділу системи права на галузі до комплексних галузей права. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 55. С. 307–317.
3. Тиунова Л.Б. Системные связи правовой действительности: Методология и теория. Санкт-Петербург : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 1991. 133 с.
4. Заморська Л.І. Галузь права як вираз правової нормативності: теоретико-правовий зміст. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія : «Юридична»*. 2013. Вип. 3. С. 10–21.
5. Оборотов Ю.Н. Инфляция власти и права как индикатор слабого государства. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. 2010. Т. 9. С. 89–97.
6. Хряпченко В.П. Розуміння комплексних галузей українського права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : «Право»*. 2016. Вип. 36. Том 1. С. 27–32.
7. Починок К.Б. Сучасний стан правової природи господарського права. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. Вип. 1 (37). С. 92–96.
8. Мельник Р.С. Адміністративно-господарське право як структурний елемент системи адміністративного права: зарубіжний досвід та національні особливості. *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 55–59.
9. Кравцова Т.М. Державне регулювання господарської діяльності: адміністративно-правові аспекти : монографія. Суми : ВВП – Мрія ТОВ, 2006. 184 с.
10. Петров Є.В. Адміністративно-господарське право як підгалузь адміністративного права України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків : ХНУВС, 2012.
11. Галуцько В.В. Предмет адміністративно-господарського права. *Форум права*. 2011. № 3. С. 141–145.
12. Мельник Р.С. Господарсько-адміністративне право у системі адміністративного права Німеччини. Государство и право в условиях глобализации: реалии и перспективы : мат-лы II Междунар. науч.-практ. конф. : сб. науч. Трудов, 16–17 апреля 2010 г. ; отв. за вып. И.И. Поляков. Симферополь : КРП «Издательство «Крымучпедгиз», 2010. С. 149–150.
13. Апанасенко К.І. Про теорію «адміністративно-господарського права» та «адміністративно-господарських правовідносин». *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. 2016. № 1 (2). С. 15–22.
14. Яцкін Р.О. Суспільні відносини з бюджетного контролю як предмет правового регулювання. *Право та державне управління*. 2013. № 4. С. 79–84.
15. Козлов Ю.М. Административные правоотношения. Москва : Юридическая литература, 1976. 184 с.
16. Дабіжук В.І. Адміністративно-правові відносини у сфері експортної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Право і суспільство*. 2013. № 2. С. 118–122.
17. Галуцько В.В. Адміністративно-правові відносини: алгоритм дослідження суспільних відносин. *Науково-дослідний інститут публічного права*. 2016. URL: <http://sipl.com.ua/?p=3570>.

18. Галуцько В.В., Олєфір В.І., Гридасов Ю.В. та ін. Адміністративне право України : у 2-х т. : підручник. Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс. Київ : Університет України, 2013. 396 с.
19. Лазаренко М.В. Адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем. *Митна справа*. 2014. № 3 (2). С. 145–150.
20. Галуцько В.В., Діхтієвський П.В., Кузьменко О.В., Стеценко С.Г. та ін. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. 2-е вид. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 584 с.
21. Мордовець Є.В. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин. Суб'єкти господарського права : мат-ли III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 5 грудня 2016 р.; відп. за вип. : д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко. Ірпінь : УДФС України, 2016. С. 97–100.
22. Літошенко О.С., Галіахметова І.А. Правове регулювання господарської діяльності : підручник. Київ : КНЕУ, 2019.
23. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 р. № 18. Ст. 144.
24. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / пер. з нім. Г. Рижков, І. Соїко, А. Баканов; відп. ред. О. Сироїд. 2-е вид., перероб. та доп. Київ : К.І.С., 2009. 552 с.
25. Алексєєв С.В. Концепція адміністративно-хозяйственного правоотношения. *Закон и право*. 2005. № 3. С. 63–68.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.10>

ЗОЛОТАРЬОВА Н.І.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

У статті обґрунтовано необхідність створення Службового кодексу України. Запропоновано класифікувати і систематизувати норми службового законодавства. Виділено види державної служби: цивільну службу в державних органах та їхніх апаратах, дипломатичну службу України, службу безпеки і оборони, державну поліційну службу, державу пенітенціарну службу, службу в статутних органах (прокуратури, спеціального зв'язку та захисту інформації, податкової та митної служби). З'ясовано, що державно-службові відносини загалом регулюються адміністративним правом, але окремі, визначені законодавцем, відносини можуть бути врегульовані актами трудового законодавства. Визначено, що державна служба є лише інститутом адміністративного права, законодавство, яке є носієм правових норм про цю сферу державної діяльності, формою їх вираження зовні, може вважатися галуззю законодавства України. Наголошено, що в теорії права передбачається, що кодифікація має здійснюватися за галузями законодавства, які, як правило, збігаються з відповідними галузями права, норми відповідної галузі мають входити до кодексів (Кримінальний кодекс України, Цивільний кодекс України, Кодекс законів про працю України тощо). Однак галузь адміністративного законодавства в Україні настільки розгалужена, що систематизувати її норми в одному нормативно-правовому акті досить складно. Доведено, що до загальної частини Службового кодексу України повинні увійти норми, що визначають предмет регулювання цього нормативно-правового акта, терміни, що застосовуються в ньому та їх визначення, принципи формування і проходження державної служби, управління нею, норми

© ЗОЛОТАРЬОВА Н.І. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри поліцейського права (Національна академія внутрішніх справ)